

КАПІТАЛ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Узагальнено підходи до визначення сутності поняття «капітал»

Ключові слова: капітал, власний капітал, залучений капітал

Вступ

Діяльність усіх підприємств залежить від наявності та доступності капіталу в бажаних обсягах. Саме тому, питання, пов'язані із управлінням капіталом є досить актуальними та є предметом досліджень таких вчених як О.Г. Біла; І.О. Бланк; К. Макконелл, С. Брю; Р. Брейли; Й. Шумпетер; І. Фішер; К. Маркс; та інші.

Метою даної роботи є систематизація підходів до визначення сутності поняття «капітал».

Основна частина

В літературі існують різні підходи до трактування сутності капіталу. На сьогодні в літературі виділяють різні теорії капіталу, зокрема [1-3]:

- грошова теорія, згідно з якою капітал ототожнювався з грошами;
- натуралістична теорія класичної школи політекономії, яка розуміє капітал як вкладення у виробництво, частину матеріальних запасів або частину багатства країни, тобто є матеріально-речовинним трактуванням капіталу;
- теорія доданої вартості, згідно з якою капітал трактують як вартість, що приносить додану вартість;
- теорія всеосяжного капіталу, згідно з якою під капіталом розуміють все те, що здатне протягом певного часу приносити дохід;
- теорія фінансового капіталу монетаристів, згідно з якою головну роль відіграє фінансовий (грошовий) капітал;
- теорія людського капіталу, прихильники якої вважають людину, її знання, навички, уміння, талант, здібності та інші обдарування найважливішим фактором економічного успіху будь-якого підприємства чи країни;
- теорія інтелектуального капіталу, відповідно до якої капітал — права користування, торгові марки, патенти, ліцензії, ноу-хау, програмне забезпечення для комп'ютерної техніки, інструктивний та нормативний матеріали, знання, вміння, навички людей, зв'язки з клієнтами, зв'язки з постачальниками, з владою, корпоративна культура тощо.

Характеристика підходів до визначення сутності капіталу надана в таблиці 1, з якої видно, що багато авторів визначають капітал як вартість засобів підприємства в усіх формах. Окремі автори визначають капітал як фактор чи грошові засоби.

Капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості, що залежить як від об'єктивних чинників (масштабу цін в економіці країни і ряду макроекономічних показників), так і суб'єктивних чинників (наприклад, найпростішого – облікової політики самого підприємства) [9].

Характеристика підходів до визначення сутності капіталу

Автор	Капітал підприємства – це
Бланк І. А. [4]	загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів
Брігхем Є.Ф. [5]	необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції
Поддєрьогін А.М. [6]	кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку
Пономарьов Д. Е. [7]	загальна вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та являє собою один з найважливіших елементів, які є загальною сумою фінансових ресурсів підприємства
Подольська В.О. [8]	вартість, яка в процесі виробництва дає нову додану вартість, тобто самозростає
Югас Е. Ф., Олексик О. І. [3]	сукупність грошових, матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, які створюються за допомогою різних джерел і використовуються ним для здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку
Макконелл К., Брю С. [9]	ресурси, створені в результаті процесу виробництва та використовуються для виробництва товарів і послуг; товари, які безпосередньо не задовольняють потреби людини: інвестиції, засоби виробництва

Кучменко В. О. розглядає поняття капіталу в широкому та вузькому розумінні. У більш широкому трактуванні під капіталом автор розуміє усі довгострокові джерела коштів, а в вузькому – сума коштів, що належать особі або групі осіб, виражена у вартості будівель, устаткування, землі (основний капітал), сировини, палива, заробітної плати працівників (оборотний капітал) [10].

Виділяють такі характеристики капіталу [4]:

- капітал виступає як об'єкт економічного управління;
- капітал є накопиченою цінністю;
- капітал є виробничим ресурсом, тобто фактором виробництва;
- капітал виступає інвестиційним ресурсом;
- капітал є об'єктом власності та розпорядження;
- капітал є носієм фактора ліквідності;
- капітал є носієм фактора ризику;
- капітал виступає як об'єкт надання тимчасових переваг;
- капітал є об'єктом купівлі-продажу;
- капітал виступає джерелом доходу.

Капітал підприємства класифікують за різними ознаками.

Таким чином, капітал підприємства – це сукупність усіх ресурсів, які є в наявності підприємства, використання яких дозволяє отримувати прибуток та досягати цілей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стельмашук Ю.А. Сутнісний аналіз капіталу в контексті управління ефективністю його використання та відтворення. Інноваційна економіка. 2010. №2. С.79-83
2. Fisher I. The Nature of Capital and Income. L., 1977. 278 p. URL: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d09b/d0992.pdf>
3. Югас, Е. Ф., Олексик О. І. Економічна сутність та види капіталу підприємств. Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка. 2014. Вип. 2 (43). С. 63–67.

4. Бланк И.А. Управление формированием капитала. К.: «Ника-Центр», 2008. 656 с
5. Бригхем С.Ф. Основы финансового менеджмента: навч. Посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 560 с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: КНЕУ, 2008. 536 с.
7. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 5. С. 53-58.
8. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 202 с.
9. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т., пер. с англ., 13-е изд.: Учеб. Т. 1. Москва, 2001. 974 с.
10. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Стемблевська О. Г. Особливості управління капіталом підприємств кондитерської галузі України. Інфраструктура ринку. 2017. Вип. 7. С. 127-133. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/7_2017_ukr/23.pdf.
11. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 33(1). С. 232-237.

Супрун Віталія Валеріївна – студентка групи МФК-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Науковий керівник: **Коваль Наталія Олегівна** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Suprun Vitaliya V. – student of the MFK-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Koval Natalia O.** – Cand. Sc. (Econ), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia